

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 1972, sp. zn. 2 Cz 7/72

Číslo: 14/1973

Právní věta:

Rozsah náhrady nákladů na výživu pozůstalému dítěti podle ustanovení § 448 o. z. je určen rozsahem výživného, které mu náleží ve smyslu ustanovení § 85 a § 96 zák. o rod. i s přihlédnutím k tomu, v jaké míře zemřelý rodič dítěte o ně osobně pečoval.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.04.1972

Spisová značka: 2 Cz 7/72

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Výživné dětí

Předpisy: 140/1961 Sb. § 224

40/1964 Sb. § 448

45/1964 Sb. § 17

45/1964 Sb. § 19

94/1963 Sb. § 85

94/1963 Sb. § 96

99/1963 Sb. § 120

99/1963 Sb. § 6

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nezletilá žalobkyně se domáhala proti žalovaným placení částky 300 Kčs měsíčně od 1. 1. 1969 jako náhradu za výživu od matky, jež byla usmrcena dne 31. 8. 1968 při havárii nákladního auta, které řídil žalovaný L. K. a jehož provozovatelem byl žalovaný n. p. S. v ž. v P. Žalovaný L. K., zneužil toho, že mu jeho otec, pracovník žalované organizace, svěřil klíče od nákladního auta, jezdil s tímto vozidlem bez souhlasu jeho majitele a provozovatele a bez oprávnění k řízení motorových vozidel. Rychlou jízdou, nepřiměřenou stavu vozovky, přivedl vozidlo do smyku, při němž zachytil na krajnici po správné straně protijdoucí matku žalobkyně a způsobil jí smrtelné zranění. Žalovaný L. K. byl v trestním řízení pravomocně odsouzen rozsudkem okresního soudu v Chebu z 13. 5. 1969 č. j. 2 T 35/69 – 119, a to i pro trestný čin ublížení na zdraví podle ustanovení § 224 odst. 1 a 3 tr. zák. O matce nezletilé žalobkyně se v žalobě uvádělo, že pracovala až do narození nezletilé v Jednotném zemědělském družstvu v Ú. V době, kdy pečovala v domácnosti o nezletilou žalobkyni, své zaměstnání v družstvu přerušila, ale v roce 1968 začala v družstvu znovu pracovat s úmyslem

pracovat od roku 1969 trvale. Měla přitom možnost dosáhnout výdělku nejméně 1200 Kčs měsíčně. Se zřetelem na výkon osobní péče o žalobkyni a na možný výdělek přispívala by proto na výživu žalobkyně nejméně částkou 300 Kčs měsíčně, jejíž placení nezletilá žalobkyně na žalovaných požadovala.

Okresní soud Plzeň-jih žalobu zamítl. Dotazem u JZD v Ú. zjistil, že matka žalobkyně v tomto JZD před svým úmrtím pracovala a za osm měsíců v roce 1968 si vydělala 3390 Kčs; v kritické době pracovala matka žalobkyně v družstvu jako sezónní pracovnice a o jejím vstupu do družstva se zatím jen uvažovalo se zřetelem k tomu, že její matka, která byla členkou družstva, byla vysokého věku a v družstvu již pracovat nemohla. Výslechem otce nezletilé žalobkyně V. S. bylo zjištěno, že žalobkyni byl od 8. 12. 1968 přiznán podle zákona č. 103/1964 Sb. sirotčí důchod 250 Kčs měsíčně. Soud prvního stupně měl za to, že při rozhodování o nároku žalobkyně nelze vycházet z výdělku sice teoreticky možného, ale ve skutečnosti nedosahovaného. Pokud jde o nezletilou žalobkyni, sirotčí důchod zcela kryje příspěvek na výživu, který by jí byla matka povinna poskytovat, kdyby vydělávala kolem 1000 Kčs měsíčně. Otec nezletilé žalobkyně totiž vydělává 1800 Kčs měsíčně, měl by přispívat na výživu nezletilé žalobkyně cca 300 Kčs měsíčně, takže se jí dostává (se sirotčím důchodem) na výživu 550 Kčs a s přídavkem na děti se tato částka zvyšuje na 640 Kčs, jimiž je nutná výživa nezletilé žalobkyně kryta.

V odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně poukazovala nezletilá žalobkyně na to, že její matka pečovala o společnou domácnost a poskytovala jí veškerou potřebnou osobní péči (vařila pro ni, prala, žehlila, zašívala prádlo a šila oděvy); k hodnotě této osobní péče, která by činila, kromě příspěvku peněžitého, nejméně 300 Kčs měsíčně, mělo být přihlédnuto.

Krajský soud v Plzni dokazování již nedoplňoval a rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Dovožoval, že podle ustanovení § 448 odst. 2 o. z. nutno při určování výše výživy, která má být hrazena, vycházet z průměrného výdělku zemřelé, tedy v tomto případě z částky 450 Kčs měsíčně. Z tohoto výdělku nemohla matka nezletilé žalobkyně poskytovat na její výživu více, než kolik jí bylo přiznáno na sirotčím důchodu. K hodnotě osobní péče o nezletilou žalobkyni ze strany její matky přihlížet nelze.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem ČSR, tak, že rozsudky soudů obou stupňů v projednávané věci byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 85 zák. o rod. oba rodiče přispívají na výživu svých dětí podle svých schopností a možností. Při rozsahu jejich vyživovací povinnosti přihlíží se k tomu, který z rodičů a v jaké míře o dítě osobně pečuje. Žijí-li rodiče spolu, přihlédne se i k péči o společnou domácnost. Z důvodové zprávy k uváděnému ustanovení zákona o rodině (zákona č. 94/1963 Sb.) je patrné, že se vychází mimo jiné i ze skutečnost, že práce a osobní péče, které jeden z rodičů na dítě vynakládá, tvoří materiální hodnoty odpovídající příspěvku druhého z rodičů, který je poskytuje v penězích. Zákon vyjadřuje tak myšlenku, že uspokojování potřeb dítěte tímto způsobem může vyvážit platby druhého z rodičů. Výživu dítěte je třeba chápat jako opatrování všech prostředků potřebných pro jeho všestranný rozvoj ve smyslu ustanovení § 33 odst. 1 zák. o rod.

Nárok uplatňovaný nezletilou žalobkyní v projednávané věci je sice nárokem na náhradu škody, jeho rozsah se však řídí rozsahem výživy, kterou usmrčená matka byla povinna nezletilé žalobkyni poskytovat a kterou také, jak za řízení vyšlo najevo, poskytovala. Pojem „výživy“, kterou zemřelá byla povinna žalobkyni poskytovat, použitý v ustanovení § 448 odst. 1 o. z., nelze vykládat jinak, než jako tentýž pojem použitý v ustanovení § 85 zák. o rod. Odlišným výkladem téhož pojmu by se uváděná ustanovení dostávala do rozporu. Ve svých důsledcích by to znamenalo, že by po usmrcení jednoho z

rodičů bylo po právu o potřeby dítěte postaráno hůře, než jak tomu bylo před tím. Soud druhého stupně poukazoval na ustanovení § 448 odst. 2 o. z. a § 19 vyhlášky č. 45/1964 Sb. jako na oporu svého výkladu. Na tomto místě však uváděná ustanovení vyjadřují jen zásadu, že se při výpočtu náhrady vychází i zde z průměrného výdělku. Není však těmito ustanoveními řečeno, že se nepřihlíží k hodnotě osobní péče, která byla formou plnění povinnosti zemřelého vůči pozůstalému dítěti (srov. k tomu § 17 odst. 2 vyhlášky č. 45/1964 Sb.).

Soudy obou stupňů vycházejíce z nesprávného výkladu ustanovení § 448 o. z. nezjišťovaly v projednávané věci rozsah péče zemřelé o nezletilou žalobkyni v rámci společné domácnosti ani hodnotu této péče. V penězích vyjádřená hodnota péče zemřelé o domácnost představuje také hodnotu jejího příjmu. Z celkového příjmu zemřelé matky pak bylo nutné určit částku připadající na výživu žalobkyně, při čemž zároveň měl být uvažován i rozsah vyživovací povinnosti otce k nezletilé žalobkyni. Teprve na tomto podkladě bylo možno posoudit, zda příspěvek zemřelé je zcela kryt sirotčím důchodem, popřípadě, jakou částku jsou žalovaní povinni hradit žalobkyni na krytí toho, co se jí nyní po odpočtu sirotčího důchodu na tomto příspěvku nedostává.

Protože soudy obou stupňů takto věc neposuzovaly, porušily svými rozhodnutími zákon v ustanoveních § 448 o. z. i § 6 a § 120 odst. 1 o. s. ř.